

17 SZAVAD VILÁGOSSÁG AZ UTAMON

Bibliai ismeretterjesztő füzetek

**Megjelenik a Keresztény Értelmiségi Kör
és az Agapé Kiadó gondozásában a Hitélet folyóirat mellékleteként**

17A – JERUZSÁLEM PUSZTULÁSA – EGY KORSZAK TRAGIKUS VÉGKIFEJLETE

Isten népe, amely Szamaria bukása után Júda király-
ságára töpörődött, fontos következtetéseket vonhatott le
a 721-ben idegen hatalom birtokába került Szamaria
esetéből. Mivel Isten a történelmi események által is
szól hozzánk, a nép a testvéreinek szerencsétlenségén
okulva a megtérés útjára léphetett volna. Legalábbis a
próféták így értelmezték az eseményeket, de a két isten-
hívő király – Ezekiás (Kr.e. 8-ik sz.) és Jozija (Kr.e. 7-ik
sz.) – is ezen a véleményen volt.

EZEKIÁS JÓ SZÁNDÉKA

Acház fiának, Ezekiásnak az volt a célja, hogy meg-
újítja a vallást. Erről a Királyok 2,18–20-ban és a Króni-
kák 2,29–32-ben olvashatunk.

A király küzdött a bálványimádás minden formája
ellen. Megemlíthetjük például, hogy „a Mózes által ké-
szített rézkígyót darabokra törte. Mert Izrael fiai egészen
addig tömjéneztek előtte; Nechustánnak nevezték.”
(2Kir 18,4). Ez azt is jelenti, hogy ha valami egy adott
időben jónak mutatkozik, egy másik időszakban rossz-
nak bizonyulhat a visszaélések miatt.

Az istentiszteletet Jeruzsálemben összpontosította,
mert a vidéki kis kegyhelyek kárára voltak az igaz hit-
nek. Megszépítette a Templomot, újraszervezte a pap-
ságot és még sok hasonló dolgot művelt.

A Biblia kevés prófétái kijelentést tartalmaz Ezekiás
eme nemes törekvésével kapcsolatban, ami arra utal,
hogy a próféták nem akartak különösebben közbeszól-
ni az istentisztelet megújításával kapcsolatban. Nagyon
jól tudták, hogy a legfontosabb az élet, és hogy minde-
nekelőtt a szív megtérésére valamint az igazságosság

gyakorlására van szükség, hiszen ezek nélkül semmire
sem szolgál a vallás (olvassa el figyelmesen Iz 1,11–17-
et).

JÚDA HALÁLTUSÁJA

Ezekiást a fia Manasszé követte a trónon. A negyven-
öt évig tartó királysága valódi csapás volt a hitre. Apjá-
nak vallásújítási törekvései nem találtak visszhangra a
nép körében, mert sokan még akkor sem fogadják el
a változásokat, ha azok a hit elmélyítésére irányulnak.
A nép újra a bálványok és a babonaság felé fordult.
Ugyanez folytatódott Amon király idején, akit két évi
uralkodás után meggyilkoltak. A hetedik század királyai
között Jozija számít kivételnek, aki Ezekiás vonalán te-
vékenykedett.

Ezekiás Kr.e. 622-ben megkezdte a Templom felújít-
ását, amit elődei teljesen elhanyagoltak. Ekkor bukkan-
tak rá „a Törvény könyvére”, azaz a Második törvény-
könyv 12–26 fejezetére, amelyet a papok hoztak ma-
gukkal Jeruzsálemben Szamaria elestekor, vagyis száz
évvél azelőtt (2 Kir 22,3–23,25). A felfedezésnek nagy
volt a hatása, hiszen rámutatott Júda bűneinek nagysá-
gára és elterjedtségére. Jozija vallásújító törekvésének a
pillérei a következők: 1) egy Isten; 2) egy Templom;
3) igazságosság és megtérés a kirekesztettek, a szegé-
nyek és a szolgák iránt (MTörv 15; 16,18)

Felújították a szövetséget, mint József idejében, az-
zal a szándékkal, hogy egy új korszak kezdetét jelöljék.
Nagy lendülettel új szertartás keretében ünnepelték
meg a pászkát (2 Kir 23,21–23).

Jozija halálával (Kr. e. 609) azonban a remények szertefoszlottak. Halála a reform végét és egy új eszmény bukását jelentette. A következő huszonkét évben Józiás négy utódja uralkodott Judában. A királyság utolsó éveire jellemző a bizonytalanság. Csak „napkeleten” történt egy nagy változás: Asszíria helyébe egy új kaldeus birodalom, Babilónia lépett.

Jeruzsálemet 598-ban elfoglalta Nabukodnesszár. Joákin ellenállása gyöngének bizonyult, s a királyt a társadalom kiemelkedő egyéniségeivel és a nép egy részével Babilóniába hurcolták. Mintegy tízezer embert került száműzetésbe (2Kir 24,1–16). Közöttük volt Ezekiel, a jövődéli próféta is. Közben a győzedelmes király Jozija egyik fiát, Mataniást emelte trónra, akinek nevét Cedekijára változtatta.

Cedekija azonban fellázadt Babilónia ellen. Nabukodnesszár könyörtelenül reagált. Hosszú ideig tartó ostrom után bevette Jeruzsálemet, elfoglalta a Templomot, a király fiait pedig apja szeme láttára kivégeztette. A királyt megvakíttatta, majd Babilóniába hurcolta, hogy ott halljon meg. A nép nagy része is száműzetésbe került. Az izraeliták számára lezárult egy korszak, amely Dáviddal kezdődött: a politikai függetlenség korszaka.

JEREMIÁS A GYÖTRELMEK KÖZEPETTE

Júda vége korántsem jelentette az üdvözítői terv bukását. Isten szeretete minden bűnnél nagyobb. Ez volt a meggyőződése a korabeli prófétáknak: Szofoniasnak, Náhumnak, Habakuknak, legfőképpen pedig Jeremiásnak. Jeremiás húsz éves fiatalember volt, amikor megérezte Isten hívását, hogy beszéljen az ő nevében. Negyven éven át, Júda utolsó éveiben prófétáskodott.

Kezdetben, azaz 626–609 között hivatása gyakorlásának nem voltak különösebb nehézségei, hiszen elsősorban Józiás vallásújító tevékenységét kellett támogatnia. A király halála után egészen Jeruzsálem bukásáig Jeremiás nagy ellenségeskedésbe és ellenállásba ütközött mindenki részéről.

A papok ellene fordultak (20,1–6), mert szemükre vetette, hogy a vallást – az istentiszteletet (6,20), a Templomot (7,4) a Törvényt (8,8–9), a körülmetélést (9,24), az áldozatokat (14,12) – arra használták fel, hogy társadalmi nyugalmat biztosítsanak (olvass el a C57-et).

Ellene fordultak a királyok (36), mert kritizálni merte Józiás fiait (22,10–30).

A népet félrevezető hamis próféták is ferde szemmel néztek rá, mert szerencsétlenséget és büntetést hirdettek. Minden romlásnak indult (19,11), s emiatt féltő volt, hogy maga a prófétai intézmény is megszűnik (19,11). Az ellenséghez való csatlakozás vált a menekülés egyetlen reményévé (27,12)!

Mindezért Jeremiást azzal vádolták meg, hogy áruló és aláássa a társadalmat. Büntetésül megvetették, lenézték, büntették, bebörtönözték, övéi elhagyták, ami miatt a jövődéli Messiás, a szenvedő Jézus (Isten szenvedő szolgálója) előképe lett.

Jeremiás azonban nem adta fel a reményt. Szilárdan hitt népe jövőjében. A büntetés helyett a megbocsátást helyezte előtérbe (30). Hitt abban is, hogy a nép visszatér hazájába. Ennek jeléül földet vásárolt Anatóliában (32). A romlottság ellenére hitt egy új szövetségben, amikor majd Jahvé az emberek szívébe vési törvényét, és nem kőtáblákra. Hitt abban a szövetségben, amely számunkra már valóság.

17B – KIEGÉSZÍTŐ OLVASMÁNYOK

Jeremiás (héb. Jirmejahu – Jahve emeljen föl a nyomorúságból) papi család sarjaként Kr. e. 650 körül született Anatóliában. Kr. e. 627-ben Jozija király uralmának 13-ik esztendejében prófétai küldetést kapott. Prófétai működése, amelynek csaknem kizárólag Jeruzsálem volt a színhelye, legkevesebb 40 évre terjedt ki. Utolsó ránk maradt szavai a Jeruzsálem pusztulása utáni idők-ből valók. A Kr. e. 622 és Jozija halála (609) közé eső időből egyetlen beszéde sem ismeretes. Ez azzal magyarázható, hogy Jeremiás a deuterokanonikus kultikus megújulásban már az általa támasztott követelmények megvalósulását látta. Jeremiás működése tehát főleg Júda utolsó királyainak idejére esett. Ennek az időnek,

kivált Jeruzsálem ostromának eseményeire vonatkozóan Jeremiás sok adattal szolgál. Prófétai küldetése tudatában Jeremiás nem húzódott félre, a küszöbön álló eseményeket Júda bűneinek büntetéseként értelmezte, és az erős ellenállással szembeszegülve bátran küzdött a közvélemény, sőt sokszor a királyi ház politikája ellen is. Cidkija uralma (Kr. e. 598–587) idején megkísérelte, hogy a királyt az egyetlen lehetséges megoldásra, ti. a Babilóniának való meghódulásra rávegye, de az Egyiptommal rokonszenvező körök felülkerekedtek. Ennek lett a következménye a vereség. Jeruzsálem ostroma alatt Jeremiásnak sokat kellett szenvednie, a város elfoglalása után a babilóniaiak kiszabadították, s egyik

barátját, Gedalját megtették helytartónak. A nyugodt kibontakozást azonban megzavarta Gedalja meggyilkolása. Maga Jeremiás arra kényszerült, hogy Egyiptomba meneküljön. Emberileg tehát teljes csóddal végződött Jeremiás pályafutása. További sorsáról és haláláról nincsenek megbízható adataink.

Jeremiás próféta egyéniségét leginkább vallomásai vagy monológjai tükrözik (11,18–12,6; 15,10–21; 17,12–18; 18,18–23; 20,7–18). Ezekben mélyen vallásos és érzékeny természetű embernek mutatkozik. Súlyos tehernek érzi a próféta küldetését, amely ugyanakkor végtelen öröm forrását is jelenti neki. Az a teljes nyíltság és az a vallási individualizmus, amely Jeremiás szóban forgó részleteiben élénk tárul, az akkori időben szembeötlő. Személyes élete teljesen háttérbe szorult, alárendelődött a próféta küldetésnek. Jahve már születése előtt kiválasztotta prófétának (1,5), a küldetését pedig ifjú korában kapta (1,6). Jahvé parancsára le kellett mondania a házasságról és a családi életéről (16,1 kk.), sőt egy ideig a közéletben sem volt szabad részt vennie (16,5–9).

A Bibliában Jeremiás nevéhez fűződnek a következő írások: 1. Jeremiás könyve, 2. Jeremiás levele, 3. Siralmak könyve, 4. Jeremiás v. Báruk hátrahagyott tanítása.

Az utóbbi zsidó körben keletkezett, de keresztényeknek átdolgozott apokrif irat. Jeremiás sorsáról és haláláról, valamint Bárukról, Jeremiás hú társáról tudósít.

H. Haag, Bibliai Lexikon, 810-811

A hivatásról szóló jelenetek a Biblia leghatásosabb lapjai közé tartoznak. Mózes meghívása az égő csipkebokorból (Kiv 3), Izaiásé a templomban (Iz 6), Jahve és

a fiatal Jeremiás párbeszéde (Jer 1) szinte szemünk elé állítják Istent a maga fenségében és titokzatosságában, meg az embert egész valóságában, félelmével és nemeslelkűségével, azzal a lehetőséggel, hogy ellenálljon vagy elfogadjon a hívást: mindkettő hatalmában áll. Ha ezek az elbeszélések ekkora helyet foglalnak el a Bibliában, akkor kell, hogy a hivatásnak igen fontos helye legyen Isten kinyilatkoztatásában és az ember üdvösségében.

Az Ószövetségben minden hivatásnak tárgya valami küldetés. Ha Isten szól valakihez, azt útnak indítja: így tesz Ábrahámmal (Ter 12,1), Mózesrel (Kiv 3,10.16), Ámossal (Ám 7,15), Izaiással (Iz 6,9), Jeremiással (Jer 1,7), Ezekiellel (Ez 3,1.4), ugyanazt a parancsot ismételve: Menj! A hivatás Istennek az emberhez intézett felszólítása: választott vagy, különleges szerepre szántalak üdvösségem tervében és népem sorsában. A hivatás eredeténél tehát az isteni kiválasztás virraszt, célja pedig a teljesítendő isteni akarat. De még valami hozzájárul a kiválasztáshoz és a küldetéshez: az illető lelkiismeretének legmélyén megszólaló személyes felszólítás, amely egész létét felforgatja, nem csupán külső feltételeiben, hanem a szíve gyökeréig, és más emberré teszi.

Xavier Léon-Dufour: Bibliikus teológiai szótár, 519

Érzékeny költői lélek volt Jeremiás, szeretettel viseltetett minden élőlény, az emberek, növények, állatok iránt. A gyengédség utáni vágy és a küldetés keménysége között vívódva élt Izrael történetének szörnyű korszakában, a rabságot megelőző korban.

Új katekizmus (1988), 59. oldal

17C – ELMÉLKEDÉSRE ÉS MEGBESZÉLÉSRE AJÁNLOTT SZÖVEGEK

57. JEREMIÁS OSTROMOLJA A HAMIS BIZTONSÁGOT

Ezt a szöveget intézte az Úr Jeremiáshoz:

Állj ki az Úr házána kapujába és hirdesd ott ezt az üzenetet! Mondd: Halljátok az Úr szavát, Júda népe mindnyájan, akik beléptek e kapukon, hogy az Urat imádjátok!

Ezt üzeni a Seregek Ura, Izrael Istene: Javítsátok meg utaitokat és tetteiteket, akkor majd veletek lakom ezen a helyen.

Ne bízzatok az ilyen hazug beszédekben: „Az Úr temploma, az Úr temploma, az Úr temploma.”

Mert ha jobbak lesztek életmódotokban és tetteitekben; ha jog szerint bántok egymással; ha nem nyomjátok el az idegent, az árvát és az özvegyet; ha nem ontotok ártatlan vért ezen a helyen, és nem szegődtök idegen istenek nyomába a saját vesztetekre, akkor veletek lakom majd ezen a földön, amelyet régtől fogva atyáitoknak adtam, mindörökre.

De lám, ti hazug beszédekben bíztok, amelyek mit sem használnak nektek.

Loptok, gyilkoltok, házasságot törtök, hamisan esküdtök, tömjént áldoztok Baalnak, idegen istenekhez szegődtök, akiket egyáltalán nem ismertek.

Aztán mégis eljöttök és elém álltok ebben a temp-lomban, amely az én nevemet viseli, s ezt mondjátok: „Biztonságban vagyunk, olyan biztonságban, hogy továbbra is elkövethetjük ezeket a gonoszságokat.”

Hát rablók barlangjának tartjátok ezt a házat, amely az én nevemet viseli? Vagy azt hiszitek, hogy tán vak vagyok? – mondja az Úr.

Menjetez csak el Silóba, arra a helyre, ahol egykor szentélyt szereztem nevemnek. És nézzétek meg, mit tettem vele népemnek, Izraelnek gonoszsága miatt.

Most tehát, mivel ilyesmit tettetek – mondja az Úr –, és bár fáradhatatlanul beszéltem nektek, de nem hallgattatok rám; szüntelenül hívtalak benneteket, de nem válaszoltatok, ezért úgy bánok ezzel a házzal, amely a nevemet viseli, és amelyben annyira bíztok, meg ezzel a hellyel, amelyet nektek és atyáitoknak adtam, mint ahogy Silóval bántam.

Jer 7,1–14

58. JEREMIÁS ÉS AZ ÚJ SZÖVETSÉG

Igen, jönnek napok – mondja az Úr –, amikor új szövetséget kötök Izrael házával és Júda házával.

De nem olyan szövetséget, mint amelyet atyáikkal kötöttem azon a napon, amikor kézen fogva kivezettem őket Egyiptom földjéről. Azt a szövetségemet ugyanis megszegették, holott én uruk voltam – mondja az Úr.

Ez lesz az a szövetség, amelyet majd Izrael házával kötök, ha elérkeznek azok a napok – mondja az Úr: Bensejükbe adom törvényemet, és a szívükbe írom. Én Istenük leszek, ők meg az én népem lesznek.

És többé nem lesz szükség rá, hogy az egyik ember a másikat, testvér a testvérét így tanítsa: Ismerd meg az Urat, mert mindnyájan ismerni fognak a legkisebbtől a legnagyobbig – mondja az Úr –, mivel megbocsátom gonoszságait, és vétkeikre többé nem emlékezem.

Jer 31,31-34

17D – ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Melyek voltak Ezekiás király alapvető célkitűzései?

2. Egészítse ki a következő mondatot:
„A Mózes által készített rézkígyót darabokra törte. Mert Izrael fiai egészen addig.....”

Ez azt is jelenti, hogy ha valami egy adott időben ..... mutatkozik, egy másik időszakban ..... bizonyulhat a visszaélések miatt.

3. Ön szerint Ezekiás idejében miért nem fejtettek ki különösebb tevékenységet a próféták?

4. Sorolja fel a Második Törvénykönyv három alap-kijelentését (amelyeket Józsiás is átvett)

.....

.....

.....

5. Sorolja fel, miben hasonlított Jeremiás Jézusra